

BAKÜ DOĞU HALKLARI KURULTAYI'NDA CİHAT ÇAĞRISI

30 Eylül 2021

Yıldırım Koç

Komintern'in 1920 yılı Temmuz-Ağustos aylarında yapılan ikinci kongresinde emperyalist ülkelerde devrimci dalganın gerilemesini telafi etmek ve Sovyet Rusya'ya saldıran emperyalistleri sömürgelerinde vurmak amacıyla sömürge ve yarı-sömürgelerdeki mücadelenin yükseltilmesi kararı alındı. Bu amaç doğrultusunda ilk adım olarak 1-7 Eylül 1920 günleri Bakü'de Birinci Doğu Halkları Kurultayı toplandı.

Kurultay'da çeşitli konuşmacılar iki farklı görüşü dile getirdiler. Hakim görüş, Doğu'nun ezilen halklarının tepkisinin İngiliz ve Fransız emperyalizmine karşı harekete geçirilmesi, cihat ilanıydı. Komintern adına Pavlovich tarafından sunulan raporda, "Doğunun kitleleri özgürlük mücadelesinde ancak Batı'nın emekçi kitleleriyle bir uzlaşma aracılığıyla zafere ulaşabilirler" deniyordu. (Riddell, John (ed.), **To See the Dawn, Baku, 1920, First Congress of the Peoples of the East**, Pathfinder, New York, 1993, s.155)

Birinci Doğu Halkları Kurultayı, 1920. Kaynak: TÜSTAV

İngiltere ve Fransa'nın sömürgelerinde yüz milyonlarca Müslüman yaşıyordu. Kurultay başkanlığını yapan Zinoviev, Doğu'nun enerjisini İngiliz ve Fransız emperyalizmine yöneltmeye çalışıyordu. Bolşeviklerin amacı, Rus Devrimi'nin kurtuluşu için umutlarını bağladıkları dünya devrimini gerçekleştirebilmek amacıyla Avrupa işçilerinin ayaklanmasının önkoşullarını yaratmak, sömürgelerden emperyalist ülkelere kaynak akımını durdurmaktı. Ayrıca Sovyet Rusya'ya saldıran İngiltere ve Fransa'nın dikkatinin sömürgelere kaydırılarak saldırının zayıflatılması da amaçlanıyordu.

Buna karşılık, Kurultaya Türkistan'dan katılanlardan Korkmasov mücadelenin hedeflerini İngiltere ve Fransa ile sınırlamıyor ve şunları söylüyordu: "Bir ay önce kendi kongrelerinde bir araya gelen Dağ yoksulları ve hatta ulema, Doğu'nun tüm zalimlerine karşı gaza (din uğruna savaş, YK) için, cihat için; dünyanın tüm yoksullarının ve tüm ulusların emekçi halklarının düşmanı ortadan kaldırılana kadar silahlarımızı bırakmamak için, bir çağrı yayınladılar." (Riddell, J. (ed.), a.g.k., 1993, s.109)

Bolşevikler, Bakü Kurultayı'nda cihat çağrısı yaptılar.

Doğu Halkları Kurultayı'nın 1 Eylül 1920 günü gerçekleştirilen ilk toplantısında Kurultay başkanlığına Bolşeviklerin ünlü önderlerinden ve bir dönem Komintern başkanlığını yapan Zinoviev seçildi. Zinoviev, Komintern'e göre Kurultayın görevlerini sıralarken şunları söyledi: "Şimdi İngiliz ve Fransız kapitalistlerine karşı gerçek bir cihadın ateşini tutuşturma göreviyle yüz yüzeyiz." (Riddell, J. (ed.), a.g.k., 1993, s.76)

Zinoviev, uzun konuşmasının sonunda da şunları söylüyordu: "Yoldaşlar, Doğu halklarının kongresinde ilk kez bir araya gelen sizler, soygunculara, İngiliz-Fransız kapitalistlerine karşı gerçek bir cihat ilan etmelisiniz." (Riddell, J. (ed.), a.g.k., 1993, s.79)

Kurultay'ın sonunda yayımlanan Doğu Halklarının Manifestosu da şöyle sona eriyordu:

Doğu'nun halkları "uyanıyorlar ve cihad çağrısını, gaza çağrısını duyuyorlar. Duydukları bizim çağrımızdır. Bu, Komünist Enternasyonal'in sancağı altında Batı'nın devrimci proletaryası ile birleşmiş olan Doğu halklarının temsilcilerinin birinci kongresinin çağrısıdır.(...)

"Biz şimdi sizi, Komünist Enternasyonal'in kırmızı sancağı altında ilk gerçek cihada çağırıyoruz. Sizi, kendi iyiliğiniz için, özgürlüğünüz için, yaşamınız için cihada çağırıyoruz. (...)

“Avrupa’da kapitalizmin ve emperyalizmin son kalesine karşı, denizde ve karadaki korsanlar ve haydutların yuvalarına karşı, Doğu’nun tüm halklarını yüzyıllardır ezenlere karşı, emperyalist İngiltere’ye karşı kutsal savaş (cihad, YK) verin.

“Doğu’nun tüm halkları, Doğu’nun İngiltere tarafından köleleştirilmiş milyonlarca köylüsü ve işçisi için özgürlük, bağımsızlık ve mutluluk sağlamak için kutsal savaş (cihad, YK) verin.

“Doğu’nun halkları! Bu kutsal savaşta Doğu’nun tüm devrimci işçileri ve tüm ezilen köylüleri sizin yanınızda olacaktır. (...)

“Doğu’nun halklarının ve tüm dünyanın emekçilerinin emperyalist İngiltere’ye karşı bu kutsal savaşta söndürülemeyecek bir ateşle yansın!” (Riddell, J. (ed.), a.g.k., 1993, s.230-232)

Ancak bu süreçte Sovyet Rusya’ya karşı 1920-1922 yıllarında Dağıstan bölgesinde İslamcı bir ayaklanma gerçekleşti. Karşıdevrimci Basmacı ayaklanması da İslamcı nitelikteydi. Cihad çağrısı da Müslümanlar arasında beklenen yankıyı bulmadı.